

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої 106-й річниці від дня народження
Василя Сухомлинського**

Кропивницький

2024

УДК 37.091.3 : 159.9

С 69

С 69 **Соціально-психологічна підтримка учасників освітнього процесу:** зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конференції, присвяченої 106-й річниці від дня народження В. Сухомлинського, 25-26.04.2024 / уклад. Жосан О.Е., Семез А.А., Мірошніченко Т.В. ; за заг. ред. Жосана О.Е. Кропивницький : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2024. 266 с.

Рецензенти:

Наталія Дметерко, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології. Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»;

Валентина Войтко, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-психологічна підтримка учасників освітнього процесу Соціально-психологічна підтримка учасників освітнього процесу», яка відбулася 25-26 квітня 2023 року на базі комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» у дистанційній формі.

Науковим, науково-педагогічним, педагогічним, соціальним працівникам.

Матеріали опубліковані в авторській редакції.

© КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2024

© Жосан О.Е., Семез А.А., Мірошніченко Т.В., автори статей, 2024

неперервності освітнього процесу та збереження доступу до освітніх можливостей. Для ефективного управління проблемами інформатизації в умовах війни важливою є співпраця, координація та гнучкість у вирішенні викликів, що виникають. Розуміння та врахування цих аспектів є важливим для розвитку ефективних стратегій управління інформатизацією вищої освіти в умовах війни, що дозволить забезпечити стабільність та неперервність освітнього процесу навіть у складних умовах конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Собченко Т., Ворожбіт-Горбатюк В., Бондаренко Є. Основні вектори виховної роботи педагогічного закладу вищої освіти в умовах воєнного стану. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. № 21.1. 2022. С. 97–105.
2. Трофименко О., Прокоп Ю., Логінова Н., Задерейко О. Кібербезпека України: аналіз сучасного стану. Захист інформації, ТОМ 21, № 3, Липень-вересень 2019. С. 150–157.
3. Хоменко-Семенова Л., Прохоренко Я. Вплив інформаційного контенту на емоційну стійкість студентів ЗВО в умовах воєнного стану. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія: зб. наук. пр. К. : Національний авіаційний університет, 2022. Вип. 1(20). С. 129–134.
4. Шаров С., Постильна О. Інформатизація освіти і виховання як вектор розвитку сучасного суспільства. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2017. № 1. С. 199–204.
5. Шарова Т. М., Шаров С. В. Електронне навчання: дієвий формат освіти. Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф.(м. Суми, 16-17 травня 2019 року). С. 119–123.

Шарова Тетяна
м. Київ
Ребрина Анатолій
м. Хмельницький

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА ВПО ПРИФРОНТОВОЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

У науковій статті зосереджена увага на вивченні ролі інформаційної підтримки для внутрішньо переміщених осіб, які проживають на прифронтовій території України. У дослідженні вказано на важливості інформаційного доступу для цієї вразливої групи, а також наголошено на шляхах покращення інформаційних сервісів та ресурсів, які їм надаються. У висновках вказано на те, що окрема увага повинна бути приділена запобіганню дезінформації та маніпуляції інформацією серед внутрішньо переміщених осіб. Важливо надавати їм доступ до достовірних джерел інформації та розвивати навички критичного мислення. Забезпечення відповідної інформаційної підтримки відіграє важливу роль у покращенні якості життя та забезпеченні успішної адаптації внутрішньопереміщених осіб на прифронтовій території України.

The scientific article focuses on studying the role of information support for internally displaced persons living in the front-line territory of Ukraine. The study points to the importance of information access for this vulnerable group, and also highlights ways to improve information services and resources provided to them. The conclusions indicate that special attention should be paid to preventing disinformation and manipulation of information among internally displaced persons. It is important to give them access to reliable sources of information and to develop critical thinking skills. Providing appropriate informational support plays an important role in improving the quality of life and ensuring successful adaptation of internally displaced persons in the front-line territory of Ukraine.

Вступ. В Україні від військових дій страждають тисячі людей, які змушені залишити свої домівки і шукати притулку в інших регіонах. Ці внутрішньо переміщені особи (ВПО) потребують не лише матеріальної допомоги, але й інформаційної підтримки, щоб адаптуватися до нових умов та забезпечити своє благополуччя та безпеку. Враховуючи цю нагальну потребу, наукова стаття зосереджується на вивченні та аналізі ролі інформаційної підтримки для внутрішньопереміщених осіб, які проживають на прифронтовій території України. Вона досліджує важливість інформаційного доступу для цієї вразливої групи, а також шляхи покращення інформаційних сервісів та ресурсів, які їм надаються. Інформація в недостатній кількості та забезпечення доступу до неї може сприяти підвищенню самодостатності та

ресурсної здатності внутрішньо переміщених осіб для подальшої адаптації та включення у нове соціальне та економічне оточення.

Питання інформаційної підтримки вивчають сучасні вчені-дослідники, зокрема Алексеєнко Т.Ф., Гончар Л.В., Куниця Т.Ю., Бибик Д.Д., які акцентують увагу на соціально-педагогічних проблемах вимушених переселенців. Макаренко С. вказує на психосоціальну підтримку працівників закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану, а питання дистанційної освіти в університетах вивчають Шаров С. та Шарова Т. Саме тому дане питання є актуальним та потребує додаткового вивчення.

Виклад основного матеріалу. Проблеми, пов'язані з інформаційною підтримкою внутрішньо переміщених осіб на прифронтовій території України, можуть бути різноманітними та включати такі аспекти: відсутній доступ до потрібної інформації, брак координації інформаційних ресурсів, недоступність технологій, дезінформація та маніпуляція інформацією, а також мовні бар'єри.

Розуміємо, що внутрішньо переміщені особи можуть стикатися з обмеженим доступом до актуальної та достовірної інформації про свої права, доступні соціальні послуги, можливості працевлаштування, медичну допомогу та інші важливі аспекти їхнього життя. Інформаційна підтримка для внутрішньо переміщених осіб може бути розпорошеною та недостатньо координованою. Різні організації та групи можуть надавати різноманітні інформаційні послуги, але відсутність єдиної системи координації може призвести до дублювання зусиль або неповноцінного використання ресурсів [4, с. 149].

Недостатність ресурсів є однією з ключових проблем, з якою стикається Україна у забезпеченні ефективної інформаційної підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО) на прифронтовій території. Уряд та громадські організації, які займаються підтримкою ВПО, часто мають обмежений бюджет для виконання своїх завдань. Недостатність фінансування ускладнює розробку та впровадження інформаційних програм та проектів. Для забезпечення доступу до інформації необхідна належна інфраструктура, така як комп'ютери, інтернет-з'єднання та інші технічні засоби. На думку сучасних науковців Алексеєнко Т.Ф., Гончар Л.В., Куниця Т.Ю., Бибик Д.Д. «предметом роздумів та пошуку шляхів розв'язання стала проблема успішної інтеграції дітей із сімей вимушених переселенців у приймаючі громади на цінностях українського суспільства й цінності кожної особистості, їх підтримки у нових місцях поселення і навчання, нових колах соціальної взаємодії, у прагненні до соціальної успішності» [1, с. 5]. У монографічному дослідженні вчені аргументують власні думки, що стосуються вимушених переселенців у часи військового стану в Україні.

Деякі внутрішньо переміщені особи можуть мати обмежені навички української мови, що ускладнює їхню здатність зрозуміти та використовувати інформаційні ресурси, які доступні на мові більшості інформаційних джерел. Потреба в мовній підтримці для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) на прифронтовій території України є однією з важливих проблем, яку необхідно враховувати при організації інформаційної підтримки. Зазначена мовна різноманітність в країні може створювати бар'єри у сприйнятті інформації для ВПО, які можуть не розуміти українську мову або мати обмежені навички української мови. Інформаційні матеріали, які надаються ВПО, повинні бути адаптовані до різних мовних груп. Як правило, це переклад текстів, створення мовних версій веб-сайтів та інших джерел інформації. Надання можливостей для вивчення української мови або інших мов, які використовуються в Україні, може допомогти ВПО у покращенні їхньої мовної компетентності та сприяти їхній інтеграції в нове оточення [5, с. 119].

Забезпечення доступу до мовних посередників або інтерпретаторів може допомогти у вирішенні комунікаційних труднощів та забезпечити зрозумілість та ефективність обміну інформацією. Важливо забезпечувати рівний доступ до інформаційних ресурсів усім мовним групам, щоб уникнути дискримінації та забезпечити всебічну підтримку ВПО незалежно від їхньої мовної приналежності. Подолання мовних бар'єрів є ключовим аспектом забезпечення ефективної інформаційної підтримки для ВПО. Врахування мовних потреб цієї групи населення дозволить зробити інформацію більш доступною та зрозумілою для всіх її членів.

Багато внутрішньо переміщених осіб можуть мати обмежений доступ до інтернету та інших технологічних засобів, що ускладнює їхню здатність отримувати інформацію та взаємодіяти з онлайн-ресурсами. Регіони прифронтової території можуть мати обмежений доступ до таких ресурсів. Для реалізації програм та проектів з інформаційної підтримки необхідні кваліфіковані спеціалісти, які можуть надати необхідну допомогу та консультації ВПО [2, с. 43]. Поряд із тим розуміємо, що внутрішньо переміщені особи можуть бути вразливими до дезінформації та маніпуляції інформацією, особливо в умовах конфлікту. Недостовірна чи неправдива інформація може впливати на їхні рішення та поведінку. Розуміння цих проблем дозволить розробити та впровадити ефективні стратегії забезпечення інформаційної підтримки для внутрішньопереміщених осіб на прифронтовій території

України, забезпечуючи їхній доступ до необхідної та достовірної інформації для успішної адаптації та інтеграції [3, с. 214].

Низький рівень інформаційної грамотності серед внутрішньо переміщених осіб (ВПО) є серйозною проблемою, яка ускладнює їхню здатність зрозуміти та використовувати інформаційні ресурси та сервіси, доступні для них. Багато ВПО можуть мати обмежений доступ до освіти через військовий конфлікт або переселення. Культурні різниці та специфічність мови можуть ускладнювати розуміння інформації для ВПО, особливо для тих, хто має різні мовні та культурні фони. Деякі ВПО можуть бути менш ознайомлені з сучасними технологіями та інформаційними засобами, що ускладнює їхню здатність користуватися онлайн-ресурсами та електронними сервісами.

Надання можливостей для навчання інформаційній грамотності серед ВПО може допомогти покращити їхні навички роботи з інформацією та технологіями. Спрощення інформаційних ресурсів та інструкцій може полегшити розуміння та використання їх ВПО з низьким рівнем грамотності. Переклад інформаційних матеріалів на різні мови та врахування культурних особливостей може полегшити сприйняття інформації для ВПО з різним культурним та мовним фоном. Забезпечення доступу до консультативної підтримки та порад може допомогти ВПО з низьким рівнем грамотності у вирішенні їхніх питань та проблем. Низький рівень інформаційної грамотності є складною проблемою, проте з належними заходами можливо покращити ситуацію та забезпечити більш ефективну інформаційну підтримку для ВПО.

Для подолання вказаних викликів необхідно звернути увагу на мобілізацію ресурсів через партнерство між урядом, громадськими організаціями та міжнародними партнерами. Також важливо ефективно використовувати наявні ресурси шляхом удосконалення програмного забезпечення та розвитку альтернативних методів інформаційної підтримки, які не вимагають значних матеріальних витрат.

Висновки. Розглянуті проблеми та виклики, пов'язані з інформаційною підтримкою, підкреслюють важливість цього аспекту для внутрішньо переміщених осіб на прифронтовій території. Інформованість є ключовим елементом їхньої адаптації та інтеграції у нове соціальне та економічне оточення. Зрозуміло, що вирішення проблем інформаційної підтримки потребує спільних зусиль різних зацікавлених сторін, включаючи урядові органи, громадські організації та міжнародні партнери. Координація та співпраця між ними може покращити якість та доступність інформаційних послуг для внутрішньопереміщених осіб.

У контексті зазначених проблем важливо розвивати та впроваджувати інноваційні підходи до інформаційної підтримки, такі як використання технологій, інтерактивність та інші методи, що можуть покращити якість та доступність інформаційних ресурсів для внутрішньопереміщених осіб. Окрема увага повинна бути приділена запобіганню дезінформації та маніпуляції інформацією серед внутрішньо переміщених осіб. Важливо надавати їм доступ до достовірних джерел інформації та розвивати навички критичного мислення. Забезпечення відповідної інформаційної підтримки відіграє важливу роль у покращенні якості життя та забезпеченні успішної адаптації внутрішньо переміщених осіб на прифронтовій території України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєнко Т.Ф., Гончар Л.В., Куниця Т.Ю., Биби́к Д.Д. Вимушені переселенці: соціально-педагогічні проблеми і досвід підтримки. Монографія / заред. Т.Ф. Алексєєнко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 240 с.
2. Макаренко С. Психосоціальна підтримка працівників закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». № 49. 2023. С. 43–48.
3. Твердохліб Ю. Державна політика України щодо забезпечення інформаційно-психологічної безпеки. Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. 2019. Вип 23. 2019. С. 214–224.
4. Шаров С., Шарова Т. Формування індивідуальної освітньої траєкторії студента засобами інформаційної системи. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2017. № 2. С. 149–154.
5. Шарова Т. М., Шаров С. В. Електронне навчання: дієвий формат освіти. Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: зб. матеріалів II Міжнародного науково-практичного конференції (м. Суми, 16-17 травня 2019 року). С. 119–123.